

چکیده

پوسته شدن لایه‌ی رنگ یکی از آسیب‌های رایج در نگارگری روی کاغذ است که با گذشت زمان تحت تأثیر عوامل مختلف در اینگونه آثار مشاهده می‌شود. در این بررسی آسیب لایه‌ی رنگ هفت نگاره از مجموعه‌ی موزه‌ی رضا عباسی متعلق به دوره‌ی صفوی با تکیه بر دلایل بروز عارضه‌ی پوسته شدن لایه‌ی رنگ در آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به نتایج آسیب نگاری نمونه‌ها در راستای آگاهی از روند شکل‌گیری آسیب پوسته شدن، نوع و میزان بست به عنوان ماده‌ی اصلی در ترکیب رنگدانه‌ها در نگارگری ایرانی مورد توجه قرار گرفت و بدین منظور نمونه‌سازی بر اساس میزان بست کم، مناسب و زیاد در ترکیب با رنگ این نمونه‌ها انجام شد که با قرار گرفتن در شرایط پیرسازی مصنوعی، شدت و گسترش عارضه‌ی پوسته شدن در هر نمونه مشاهده شد. در راستای ارائه‌ی راهکار جهت تثبیت لایه‌ی رنگ پوسته شده در نگارگری روی کاغذ، استحکام بخشی با صمغ گیاه انزروت مورد بررسی قرار گرفت. صمغ گیاه انزروت با نام علمی Sarcocolla Gum از دیرباز در علم پزشکی و در هنر کتاب‌آرایی نیز کاربردهای متفاوتی داشته است. با توجه به آنالیز عنصری CHN انجام شده بر روی صمغ این گیاه، مقادیر کربن به میزان ۵۶/۷، هیدروژن ۸/۱، نیتروژن ۰/۵ در ساختار آن، مشخص کرد. صمغ گیاه انزروت با بررسی‌های آزمایشگاهی جهت تهیه‌ی محلول استحکام بخش برای تثبیت لایه‌ی رنگ پوسته شده در غلظت‌های مختلف تهیه و مورد استفاده قرار گرفت. نتایج بررسی رنگ‌سنجی، pH، سنجی و مشاهدات میکروسکوپی از روند استحکام بخشی لایه‌ی رنگ و به دنبال آن میزان پایداری و ثبات ماده‌ی استحکام بخش در معرض پرتو UV، ارزیابی امکان رشد میکروارگانیسم بر روی ماده‌ی استحکام بخش، کاربرد مطلوب این ماده را در استحکام بخشی لایه‌ی رنگ پوسته شده، بیان می‌کند.

کلیدواژه‌ها: نگارگری ایرانی روی کاغذ، پوسته شدن لایه رنگ، استحکام بخشی لایه رنگ، نمونه سازی، موزه

رضا عباسی